

”STATOIL-SAKEN”

Publisert i Dagens Næringsliv 06.september til 24. september 2003

Redaksjon:

Dagens Næringsliv, Postboks 1182 Sentrum, 0107 Oslo; telefon 22 00 10 00

Journalister:

Ingvild Rugland
Barliveien 22
5142 Fyllingsdalen
Telefon 982 98 443

Morten Ånestad
Ånestadveien
4360 Varhaug
Telefon 932 56 092

Innhold:

*	Når og hvordan kom arbeidet igang?	Side 3
*	Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?	Side 3
*	Ble problemstillingen endret underveis?	Side 3
*	Beskrivelse av arbeidet	Side 3
*	Hva er Horton Investments?	Side 3
*	Irans oljevirkosomhet	Side 4
*	Konfrontasjon Statoil	Side 4
*	Publisering	Side 5
*	Rafsanjani	Side 5
*	Konfrontasjon med Olav Fjell	Side 6
*	Abbas Yazdi	Side 7
*	Økokrim	Side 7
*	Den interne prosessen i Statoil	Side 8
*	På styrets bord	Side 9
*	Møte med Rafsanjani	Side 9
*	Arbeidstid	Side 9
*	Konsekvenser	Side 10
*	Erfaringer	Side 10
*	Selve arbeidet	Side 10
*	Samarbeidet	Side 11
*	Vedlegg	Side 12
*	Artikler i Dagens Næringsliv og dn.no fra 6. september til 24 september.	

Når og hvordan kom arbeidet i gang?

I månedskiftet august/september i fjor fikk Dagens Næringsliv et tips om at oljeselskapet Statoil hadde en rådgivningsavtale med selskapet Horton Investments. 115 millioner kroner skulle Statoil betale i løpet av ti år til Horton Investments mot å få råd om forretningsdrift i Iran. Horton Investments hadde kontoradresse på skatteparadiset Turks & Caicos Islands.

Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av arbeidet?

Hvorfor hadde Statoil inngått en tiårig avtale med Horton Investments? Var det slik at Statoil hadde inngått en avtale med et rådgivningsselskap for å oppnå spesielle fordeler i forbindelse med forretningsdrift? Var Norges største selskap innblandet i korrupsjon?

Statoil er Norges største selskap. Selskapets toppledelse har ofte profilert selskapets etiske policy og uttalt sin sterke motstand mot alle former for korrupsjon.

De siste ti årene har det vært en rekke korrupsjonsaker hvor Statoil har vært innblandet. Disse sakene har imidlertid ikke involvert toppledelsen, og Statoils toppledelse har i alle sakene understreket hvor uakseptabelt de ser på korrupsjon.

Avtalen mellom Horton Investments og Statoil innebar at toppledelsen i Norges største selskap kunne være innblandet i korrupsjon og del av den omfattende korrupsjonskulturen som finnes i internasjonal oljebransje.

Ble problemstillingen endret underveis?

Den ble ikke endret, men saken fikk et større omfang enn det vi så for oss de første hektiske dagene. I tillegg til hva avtalen i realiteten dreide seg om, ble Statoils interne håndtering av avtalen en sentral del av arbeidet. Denne håndteringen ble blant annet utslagsgivende for at styreformann Leif Terje Løddesøl til slutt trakk seg som styreformann i selskapet, og at Olav Fjell fikk sparken.

Beskrivelse av arbeidet:

Da vi startet undersøkelsene rundt tipset, utelukket vi ikke at saken kunne sprekke i andre media. Fra våre kilder fikk vi tilgang til skriftlig materiale som viste at avtalen mellom Statoil og Horton Investments var inngått juni 2002, altså 15 måneder tidligere. Det var derfor uklart for oss hvor mange personer som kjente til avtalen.

De første dagene var vi svært usikre på hva vi egentlig stod overfor. Vi var usikre på våre kilders motiv, og vi visste ikke hvorvidt tipset kunne være en bløff. Vi kan av hensyn til kildevernet, ikke gå inn på hvem disse kildene er.

Hva er Horton Investments?

Vi startet med å prøve å finne ut hva slags selskap Horton Investments var. Selskapet var registrert på det karibiske skatteparadiset Turks & Caicos, et skatteparadis som er kjent for sin hemmeligholdelse av selskapsinformasjon. Selskapsregisteret på Turks & Caicos bekreftet selskapets eksistens, men gav ingen ytterligere nyttige detaljer.

Vi sjekket ulike databaser via internett etter navnet Horton Investments. Søkene ga ingen resultat. Vi søkte også på andre selskapsregistre, som det britiske Companies House. Det gav

ett resultat, men da vi sjekket det ut, fant vi at navn og adresser ikke stemte, og det virket lite trolig at dette var selskapet vi var på jakt etter. Vi bestemte oss for å legge det bort, og jakte videre etter opplysninger om Horton Investments.

Irans oljevirkosomhet

Iran har de siste årene åpnet opp for at internasjonale oljeselskaper kan drive virksomhet i landet. Statoils konsulentavtale med Horton Investments ble inngått bare måneder før Statoil fikk oppdraget med å være ansvarlig for utbyggingen av deler South Pars-feltet som er verdens største gassfelt til havs. For Statoil innebærer denne utbyggingen milliardinvesteringer. Detaljerte opplysninger om Statoils satsning i Iran fikk vi fra internett og offisielle Statoil-dokument.

Vi bestemte oss for å sjekke hvor vanlig det er for oljeselskaper å skaffe seg ekstern konsulenthjelp før de skal engasjere seg i fremmede land. Etersom Norsk Hydro også har virksomhet i Iran, spurte vi dem hva de gjorde. Vi nevnte ingenting om Horton eller Statoil. Hydro bekreftet at det var vanlig å bruke konsulenter for å råd om blant annet politiske spørsmål og forretningsforhold i fremmede land. I Iran brukte Hydro et britisk analysebyrå, som vi fant adresse, nettside og telefonnummer til umiddelbart.

Vi fortsatte våre undersøkelser blant kilder i oljemiljøet, nå for å høre om noen kjente selskapet Horton Investments. Forholdet mellom Horton Investments og Statoil holdt vi skjult i disse samtale. Flere internasjonale oljeselskaper som har kontor i Norge, og organisasjonen Intsok ble kontaktet. Intsok arbeider for å hjelpe norsk oljeindustri i utlandet, og er underlagt Olje og energidepartementet. Undersøkelsene brakte intet nytt om selskapet Horton Investments.

Konfrontasjon med Statoil

Mangelen på opplysninger om Horton Investments styrket oss i troen på at avtalen mellom selskapet og Statoil var uvanlig.

Skulle vi fortsette undersøkelsene utenfor Statoil, eller konfrontere selskapet direkte?

Vi fant ut at det var på tide å kontakte Statoil av to årsaker. Vi følte vi stod fast, og vi hadde nevnt navnet Horton Investments i oljebransjen.

Onsdag 3. september tok vi for første gang kontakt med Statoil. Direktør Tor Ivar Pedersen, ansvarlig for Statoils aktiviteter i Iran, og den som hadde skrevet under avtalen med Horton Investments, ble kontaktet. Men Pedersen returnerte ikke våre henvendelser.

Informasjonsavdelingen i Statoil var neste på listen: ”Har Statoil inngått avtale med et konsultentselskap når det gjelder virksomhet i Iran?” Svaret var nei.

Vi sa da at vi hadde informasjon som tilsa at det fantes en avtale mellom Statoil og et selskap ved navn Horton Investments. Informasjonsdirektøren virket helt uforstående til våre opplysninger, men lovet å sjekke saken.

Torsdag ettermiddag fikk vi den første bekreftelsen fra Statoil. Det fantes en konsulentavtale, opplyste informasjonssjefen for internasjonal virksomhet. Men vi fikk ingen informasjon om hvem som sto bak selskapet Horton Investments. Vi fikk også uklare svar på hvorfor avtalen var så kostbar, og hvorfor den løp over en periode på ti år. Statoils informasjonssjef virket veldig usikker da han svarte på spørsmålene, og begrunnet sin vaghet med at avtalen er, i likhet med andre konsulentavtaler, konfidensiell.

Vi ba om å få snakke med den øverste ansvarlige for utenlandsvirksomheten, konserndirektør Richard Hubbard. Vi grunnga det med at avtalen var dyr, og at vi ikke var fornøyd med svarene vi fikk. Vi mente at den øverste ansvarlige måtte være tilgjengelig for DN.

Fredag formiddag fikk vi, etter å ha lagt press på Statoil, vite hva konsulenten het: Abbas Yazdi. Ifølge Statoil var han svært kunnskapsrik, han var eksil-iraner som var bosatt i London, og han var 35 år. Selskapet hans bygget på et stort nettverk av konsulenter og ekspertise, fikk vi vite, men utover det fikk vi ingen detaljer.

Ingen søk etter oljerådgiveren Yazdi via internett gav noen treff. Vi sjekket hans navn via noen av de samme kildene i oljemiljøet, som vi hadde vært i kontakt med tidligere. Ingen hadde hørt om Abbas Yazdi. Det nærmeste vi kom en Abbas Yazdi var en teppehandler i Teheran.

Fredag ettermiddag ringte Richard Hubbard til DN. Han ga oss stort sett de samme svar som informasjonsavdelingen.

Såkalte entry-fee, betaling til et lands myndigheter for å drive forretninger, forekommer i internasjonal oljebransje, men Hubbard benektet at avtalen med Horton Investments var slik betaling.

Den informasjonen vi nå fikk, var all informasjon Statoil ønsket å gi oss på det tidspunktet, konkluderte vi.

Publisering

Nå var vi kommet til et punkt der vi måtte bestemme oss for når vi skulle trykke informasjonen. Vi utelukket fortsatt ikke at andre skulle få nyss i saken.

Vi satt med følgende info: En konsulentavtale var inngått mellom Norges største selskap og et konsultentselskap vi ikke fikk informasjon om. Summen var høy, og vi visste at det var uvanlig å inngå konsulentavtaler over perioder på ti år. Selskapet var dessuten registrert på skatteparadiset Turks & Caicos Islands, og vi hadde fått informasjon om at Statoil allerede hadde betalt 40 millioner kroner til selskapet. Betalingen var gjort til en bankkonto i Sveits. Selv om vi satt med mange løse tråder, valgte vi å trykke saken lørdag 6. september.

Vi fikk også kontakt med Abbas Yazdi fredag kveld, men for sent til å trykke det i lørdagsavisen. Yazdi bekreftet stort sett Hubbards versjon, bortsett fra hans stilling. Hubbard sa at Yazdi var jurist, mens Yazdi opplyste at han er ingeniør. Også Yazdi benektet at noen penger gikk til myndighetene i Iran. Intervjuet med Yazdi ble trykket mandag 8. september.

Etter at den første artikkelen sto på trykk kom vi i kontakt personer med kjennskap til forhold rundt avtalen. Disse og en rekke andre anonyme kilder bidro de neste ukene med en rekke nye opplysninger om avtalen og håndteringen av den internt i Statoil. Kildene ble lovet full anonymitet. Dette var en viktig premisse for at vi i det hele tatt skulle få informasjon.

Opplysningene fra disse anonyme kildene ble i de fleste tilfeller bekreftet gjennom intervjuer med de sentrale personene i Statoil-saken.

Vi vurderte de ulike kildene og deres motiv for å snakke med oss fortløpende.

Rafsanjani

I løpet av søndagen og mandagen fikk vi kontakt med flere personer som kunne gi oss svært viktig informasjon om saken. Ett navn dukket opp: Mehdi Hashemi Rafsanjani. Det ble fortalt

at han var den egentlige rådgiveren til Statoil og ikke Abbas Yazdi. Hvorfor det var slik, fikk vi imidlertid ikke svar på. Vi fikk informasjon om at det ville være helt umulig å få bevis for at han var avtalemotparten. Dermed skjønnte vi at den eneste som kunne fortelle oss denne sammenhengen, dersom det skulle være riktig, var Statoil selv.

Mehdi Hashemi Rafsanjani var velkjent blant annet fra beskyldninger om korrupsjon. Han er sønn av Irans tidligere president, Ali Akbar Rafsanjani. Hashemi er også direktør i et datterselskap av det 100 prosent statlige oljeselskapet NIOC i Iran. Disse opplysningene kom frem gjennom søk på internasjonale nettsteder.

Opplysningene om Mehdi Hashemi Rafsanjani innebar at konserndirektør Richard Hubbards informasjon til oss fredag ikke var korrekt.

Vi diskuterte mandag om vi skulle konfrontere konsernsjef Olav Fjell om saken, men bestemte oss for å vente. Vi ville først ha mer fakta på bordet. Mandag ba vi derfor om et nytt intervju med Richard Hubbard, ansikt til ansikt i Stavanger.

Da vi intervjuet Hubbard mandag ettermiddag hadde vi på forhånd bestemt oss for å stille en rekke åpne spørsmål rundt avtalen. Vi ville unngå et aggressivt konfrontasjonsintervju. Vi unnlot å konfrontere Hubbard med våre opplysninger om Mehdi Hashemi Rafsanjani. Hubbard sto på hva han hadde fortalt DN i lørdagsavisen: Abbas Yazdi var rådgiveren. Hubbard hadde møtt Abbas Yazdi og noen andre rådgivere noen ganger, men han husket ikke navnene disse andre rådgiverne eller andre personer knyttet til Abbas Yazdi og hans selskap.

Etter intervjuet bestemte vi oss for å reise til London for å møte Yazdi. Hubbard sa at Yazdi ville ta imot oss. Vi ville konfrontere Yazdi med informasjonen om Mehdi Hashemi. Ingvild Rugland reiste til London, mens Morten Ånestad jobbet fra Stavanger. Men da vi ringte Yazdi, var han ikke like imøtekommende. Han mente at han aldri hadde gått med på å la seg intervju av DN. Vi bestemte oss likevel for å reise til London.

Vi måtte også prøve å finne bevis for at det fantes et forhold mellom Mehdi Hashemi Rafsanjani og Statoil. I løpet av året tar Statoil imot mange gjester, både norske og utenlandske. Kilder mente at Rafsanjani hadde vært på besøk på Statoils hovedkontor ved noen anledninger i 2002. Hubbard skulle ved en anledning ha vært vert for ham. Vi kontaktet Statoil og ba om å få en oversikt over hvilke iranere som hadde besøkt Statoil det året. Vi nevnte fortsatt ikke Mehdi Hashemi Rafsanjani.

Konfrontasjon med Olav Fjell

Tirsdag formiddag 9. september var tiden inne for å be om et intervju med Statoils konsernsjef Olav Fjell. Vi trodde ikke på Hubbards opplysninger til oss. Hovedårsaken til dette var at han ikke kunne legge frem noen skriftlige rapporter som viste hva Statoil hadde fått igjen for sine 40 millioner kroner, og fordi han ikke nevnte Mehdi Hashemi Rafsanjani. Historien om Abbas Yazdi virket lite troverdig.

Da vi henvendte oss til Statoil sa vi til informasjonsavdelingen at vi visste at Hubbard ikke hadde fortalt sannheten i intervjuet dagen før. Forsatt unnlot vi å nevne Mehdi Hashemi Rafsanjani. Sent på ettermiddagen stilte Fjell opp til intervju.

Vi startet med å spørre Fjell om han ville si noe før vi stilte våre spørsmål. Olav Fjell nevnte da selv Mehdi Hashemi Rafsanjani. Fjell understreket at han hadde visst om Rafsanjanis slektsforhold og posisjon i NIOC, men at disse posisjonene ikke var diskvalifiserende for ham. Fjell sa han fryktet at avtalen var korrupsjon.

Vår hypotese om at Statoil kunne være innblandet i korrupsjon ble nå bekreftet av toppsjefen i selskapet. Av Olav Fjell som selv hadde signert fullmakten til å undertegne avtalen.

I dagene som gikk fra vi først tok kontakt med Statoil, fikk vi følelsen av at Fjell ikke visste særlig mye om saken. Vi fikk inntrykk av at Fjell måtte briefes av sine medarbeidere før han kunne snakke med oss.

Abbas Yazdi

Samtidig jobbet Ingvild Rugland fra London. Først nektet Abbas Yazdi å møte oss. Vi reiste til den adressen vi trodde han hadde kontor, men fant ham ikke der. Etter å ha ringt ham utallige ganger, returnerte han samtalen, og gikk med på å møte oss i maksimalt 15 minutter. Der fortalte Abbas Yazdi at Mehdi Hashemi Rafsanjani ikke hadde noe med avtalen å gjøre. Dermed stod Yazdis informasjon i direkte kontrast til hva Olav Fjell sa til oss. Yazdi fortalte at han kjente Mehdi Hashemi Rafsanjani godt, og at de to hadde snakket sammen på telefon den samme helgen, faktisk for å diskutere denne aktuelle saken. Men; Yazdi stod fast på at Hashemi ikke var involvert. Denne informasjonen, i tillegg til at han insisterte på å la seg intervju ved sin kones sykeseng, gjorde at vi ikke syntes han fremstod med særlig troverdighet. Han nektet også å la seg avbilde.

Vi hadde nå skrevet om saken i fire avisdager uten at noen andre medier hadde nevnt saken. Men etter at intervjuet med Fjell sto på trykk onsdag 10. september, fattet andre interesse for saken.

I torsdagsavisen hadde vi et intervju med styreformann Leif Terje Løddesøl i Statoil. Han gikk offensivt ut og krevde granskning av avtalen. I ettertid skulle det vise seg at han var mer innblandet i saken enn det han den dagen ga uttrykk for.

Økokrim

Sent torsdag kveld, 11. september, tok saken en ny vending. Ved 21.00-tiden fikk vi tips om at Økokrim hadde en razzia i Statoils kontorer på Forus. Styreformann Leif Terje Løddesøl bekreftet dette. Problemet vårt var at avisen allerede hadde gått i trykken. Statoil hadde tidligere på dagen kallet inn til en pressekonferanse fredag morgen hvor selskapet skulle orientere om Horton-avtalen.

Vi vurderte faren for at nyheten om razziaen ville sprekke på pressekonferansen som svært stor, og la derfor saken ut på våre egne nettsider (www.dn.no) rundt klokken 22.30 torsdag kveld. NRK og TV2 refererte vår sak i kveldsnyhetene samme kveld.

Tidligere torsdag fikk vi også indikasjoner på at Richard Hubbard ville forlate Statoil, og vi omtalte det i fredagsavisen.

Fredag bekreftet Økokrim at de hadde siktet Statoil ASA for grov korrupsjon. Statoil opplyste at Hubbard sluttet i selskapet. Samtidig ble det klart at Statoil mandag ville behandle Iran-saken i selskapets styre.

Razziaen til Økokrim og pressekonferansen til Statoil fredag morgen var det virkelige startskuddet for de andre mediene. Nå var alle på saken..

En uke var gått. Statoil var siktet for grov korrupsjon, en konserndirektør var gått.

Ville konsernsjef Olav Fjell overleve styremøte den påfølgende mandagen? Det var spørsmålet som var på alles lepper denne helgen.

Det var fremdeles mange spørsmål rundt konsernsjef Olav Fjells rolle i saken. Dokumenter viste at han hadde gitt fullmakten til å inngå avtalen.

Men hadde han blitt lurt av sin konserndirektør Richard Hubbard?

Flere kilder understreket overfor oss at Richard Hubbard var en svært omstridt person i Statoils toppledelse, og det ble spekulert i om Horton-saken var et nyttig middel for å bli kvitt ham.

Etter pressekonferansen fredag intervjuet vi styreleder Leif Terje Løddesøl. Han fortalte at det var internrevisor Svein Andersen og sikkerhetsjef David Platts som hadde varslet ham om Horton-avtalen og ikke Olav Fjell.

Den interne prosessen i Statoil

Fredag reiste vi begge sammen med fotograf til Stavanger for å jobbe der Økokrims etterforskere i denne saken har base. Vi håpet å få bilder av personer som var inne i avhør. De siste dagene hadde vi selv sett at etterforskerne jobbet dag og natt.

Samtidig ønsket vi å finne mer ut av Andersen og Platts rolle i saken og hva som egentlig hadde skjedd i Statoil de siste månedene.

I løpet av en svært hektisk helg var vi i kontakt med en rekke av våre kilder. Kildene var svært redde for hva som kunne bli utfallet av deres kontakt med avisen. Telefonavlytting og annen overvåking var tema som ble bragt opp en rekke ganger i løpet av saken uten at vi noen gang fikk noen sikre holdepunkter for at noe slikt fant sted. Imidlertid førte det til at vi tok noen enkle forholdsregler i samtaler med kilder.

Opplysningene som kom frem gjennom jobbingen denne helgen ledet til en newsfeature mandag om den interne håndteringen av Horton-avtalen i Statoil. Andersen og Platts gjentatte forsøk på å stoppe avtalen ble dokumentert. De hadde skrevet rapporter til Olav Fjell og hatt møter med styreleder Leif Terje Løddesøl uten at noe ble gjort. Allerede i april hadde de to gitt klar beskjed til Olav Fjell om at Horton-avtalen måtte termineres. Fjell nektet.

Termineringen skjedde først noen dager etter at Dagens Næringsliv omtalte avtalen. Ingenting av det Fjell hadde sagt tidligere indikerte at han hadde fått slike interne råd..

Informasjonen fra et utall kilder denne helgen ble i hovedsak bekreftet av styreleder Leif Terje Løddesøl søndag ettermiddag.

Newsfeature-elementet prøvde vi blant annet å få frem gjennom å ta kontakt med Meteorologisk institutt. Det viste seg at de hadde værobservasjoner på Lysaker klokken 14.00 hver dag – nøyaktig samme tidspunkt som når møtet mellom Løddesøl, Platts og Andersen startet. Vi kunne dermed slå fast at møtet fant sted på en grå Oslo-dag.

Vi hadde flere ganger i løpet av saken forsøkt å få kontakt med Mehdi Hashemi uten å lykkes. Undersøkelser via utenlandske nettsteder viste at Mehdi Hashemi var en svært innflytelsesrik og mektig forretningsmann i Iran. Tidlig i saken tok vi kontakt med den iranske ambassaden i Norge for å få visum til landet. Tilbakemeldingen derfra var at en visumsøknad ville ta en måned.

Sent søndag ettermiddag ringte Mehdi Hashemi. I samtalen nektet han enhver befatning med Horton-avtalen. Han ville ikke gi ytterligere detaljer, men inviterte oss til Iran. Etter at samtalen var avsluttet sjekket vi opp telefonnummeret, og fant ut at det førte til NIOCs datterselskap, hvor Hashemi jobbet. Vi følte oss derfor sikre på at det var Hashemi som ringte.

På styrets bord

Mandag 15. september ble det avholdt styremøte i Statoils kontorer i Oslo. Det varte til langt på natt. Mens møtet pågikk hadde vi en fotograf på taket av nabobygget for å dokumentere hva som skjedde inne på møtet.

Styreleder Leif Terje Løddesøl møtte pressen dagen etter sammen med konsernsjef Olav Fjell. Konklusjonen av styremøtet var at Fjell hadde utvist dårlig dømmekraft, men at han ellers hadde gjort en så god jobb i Statoil at han burde bli sittende.

Det var overraskende, men samtidig visste vi at Løddesøl selv hadde hatt nok av muligheter til å gjøre noe med den avtalen han på pressekonferansen sa "luktet vondt". Løddesøl kunne ikke sparke Fjell uten å måtte gå av selv.

Utover i uken ble det klart enigheten i Statoils styre slo sprekker. Løddesøl sa han hadde informert andre styremedlemmer om avtalen før den dukket opp i media. Dette ble avvist av blant annet styremedlem Eli Sætersmoen. De Statoil-tillitsvalgte i fagforeningene Nopef og YS begynte å rasle med sablene. De var misfornøyd med ledelsen og håndteringen av saken.

Møte med Rafsanjani

Fredag reiste Ingvild Rugland til Teheran med fotograf. Vår kontakt med Mehdi Hashemi gjorde at vi fikk visum på 48 timer og ikke en måned som tidligere forespeilet. Vi reiste ned uten en bekreftet avtale med Hashemi. Da vi kontaktet ham i Iran, sa han ja til å møte oss. Lørdag ettermiddag møtte vi ham på hans kontorer i Teheran. Vi ble også invitert hjem til ham.

I intervjuet bekreftet han å ha truffet flere Statoil-medarbeidere, både i Iran og Norge, men holdt fast på at han ikke var del av Horton-avtalen. Han nektet også å kjenne Abbas Yazdi, men innrømmet at han kanskje kjenner ham under et annet navn.

I tillegg besøkte vi Statoils kontorer i Teheran, uten avtale, der vi fikk treffe lederen Harald Finnvik. Han hadde ikke visst noe om Horton-avtalen, og var redd for at all hans jobbing gjennom flere år var til ingen nytte. Finnvik uttrykte dyp skuffelse over at Statoils ledelse kunne inngå en slik avtale.

Samme helg som Ingvild Rugland var i Iran, ble splittelsen i Statoils styre total. Søndag fikk vi bekreftet at konserntillitsvalgt og styremedlem Stein Bredal ville kreve nytt styremøte. Dette ønsket også de tre kvinnene i styret, Kaci Kullmann Five, Eli Sætersmoen og Grace Reksten Skaugen.

Mistilliten til styreleder Leif Terje Løddesøl var total og han trakk seg ved 23.00-tiden søndag kveld.

Utfallet av styremøtet den påfølgende mandag var gitt. Etter nok et langt styremøte måtte konsernsjef Olav Fjell forlate selskapet. Konserndirektør Inge K. Hansen ble konstituert tirsdag 23. september.

Arbeidstid:

De tre ukene saken pågikk for fullt, arbeidet vi nesten døgnet rundt. Vi hadde begge overtidslister på rundt 80 timer. Det var anstrengende, men likevel ikke noe problem. Vi visste at det vi holdt på med var en svært alvorlig og stor sak, og jobbingen ble derfor

lystbetont. Vi hadde det kjekt sammen og selv om vi var sammen nesten døgnet rundt hadde vi aldri noen alvorlige disputer.

Selv om det er vi to som har hatt ansvaret for å dekke sakene, har vi underveis hatt enorm støtte fra både sjefer og kolleger.

I løpet av relativt kort tid ble mange kolleger, både skrivende og fotografer, involvert i saken. Det gjorde at vi kunne ha en særdeles bred dekning av saken i avisen. Også våre overordnede har vært særdeles imøtekommende i arbeidet med saken. Vi fikk hjelp med research, og alle tilgjengelige ressurser stilt til rådighet for en best mulig dekning av saken. Internt har vi med andre ord bare fått enorm støtte, og ikke på noe vis møtt hindringer.

Også eksternt har vi unngått angrep som forsøkte å diskreditere vår journalistikk. For oss begge var det ganske sterkt da Olav Fjell i sin siste pressekonferanse uttalte at han ikke hadde noen kritikk å rette mot pressens dekning av saken.

I løpet av saken forsøkte vi etter beste evne å få klarhet i hvordan de involverte personer taklet mediepresset. De tilbakemeldingene vi fikk, ga uttrykk for at de involverte taklet mediepresset bra.

Konsekvenser:

Konsernsjef Olav Fjell og konserndirektør Richard Hubbard fikk sparken. Styreleder Leif Terje Løddesøl trakk seg etter mistillit fra styrekollegene. Økokrim siktet Statoil for grov korrupsjon, og forsøk på bestikkelse av offentlig tjenestemann.

Amerikanske børsmyndigheter, US Securities and Exchange Commission (SEC), har igangsatt undersøkelser i saken.

Når denne rapporten avsluttes er fortsatt ikke Økokrims etterforskning slutført. Heller ikke SEC har konkludert i saken.

Statoil-saken førte til en omfattende debatt i offentligheten om etikk i norsk næringsliv.

Erfaringer:

Selve arbeidet:

Statoil-saken ble drevet frem i høyt tempo og kom helt overraskende på Statoil og informasjonsavdelingen i selskapet. Tempoet i saken bidro til at selskapet ikke maktet å koordinere informasjonen slik oljebransjen er eksperter på. Informasjonsdirektør Wenche Skorge har i ettertid uttalt at informasjonsavdelingen i Statoil for første gang var sjakk matt.

Svært få i Statoil kjente til avtalen og selskapets to fremste tillitsmenn konsernsjef Olav Fjell og styreleder Leif Terje Løddesøl hadde ikke involvert sine nærmeste kolleger om avtalen. Det skapte en frustrasjon i selskapet, som var til nytte for oss i vår journalistiske research. Etterhvert som vi intervjuet Hubbard, Yazdi, Fjell og Løddesøl, ble det klart at de alle fortalte forskjellige versjoner. Olav Fjell prøvde til og med å dementere seg selv på den første pressekonferansen fredag 12. september, da han sa: "Det var feil det jeg sa til DN på onsdag". Han ga ingen god forklaring på hvorfor han hadde sagt noe feil.

Blant annet fikk Statoils egen bedriftsforsamling onsdag 10. september svært mangelfull informasjon. På et besøk i Hammerfest fikk den en kort orientering om Horton-avtalen av Fjell og Løddesøl. Denne orienteringen viste seg å utelate mye informasjon som kom frem de neste ukene.

Avskjedigelsen av Richard Hubbard var et annet eksempel på dette. Ved å avskjedige ham håpet Statoil at uroen rundt selskapet skulle legge seg, og at Olav Fjell og Leif Terje Løddesøls håndtering av saken ikke kom frem i lyset.

Når det gjelder selve metoden, skiller saken seg ut ved at det var lite tilgjengelig skriftlig informasjon å finne i åpne registre. Avtalen hadde aldri vært behandlet i konsernledelsens møter, eller i Statoils styre. Dermed fantes det heller ingen sakspapirer om temaet.

Vi arbeidet også med en del spor angående de ledende personers rolle i saken. Vi sjekket ut Richard Hubbards engasjement i andre selskaper, og prøvde å se etter en sammenheng mellom Statoils utgifter til Horton, og Hubbards interesser. Vi fant ingen slike sammenhenger.

Etterhvert som saken utviklet seg i styrke, ble det en stor utfordring å jobbe mot klokken. Vår deadline er betydelig tidligere enn tabloidene, noe som gjorde det ekstra krevende å få med oss alt som skjedde, og samtidig jobbe ut egne saker. Vi opererte i denne perioden med flere utgaver, der vi i alle fall kunne få med ferske bilder, for eksempel fra Statoils styremøter som varte til langt på natt.

En viktig premisse for at saken ble som den ble, er DN's evne til å frigi alle tilgjengelige ressurser for å arbeide med en god sak. DN's ledelse så raskt sakens omfang, og ga oss fullstendig frie tøyler og ressurser slik at vi kunne få mest mulig ut av saken.

Samarbeidet:

Vi to som har jobbet med saken, var stasjonert i to forskjellige byer, Ingvild Rugland i Oslo, mens Morten Ånestad har base i Stavanger. Vi har aldri jobbet sammen på større prosjekter tidligere.

Vi opplevde at vi utfylte hverandre svært godt, og at ulikt arbeidssted ikke var noen hindring. Det endte med at vi stort sett jobbet sammen fra et av stedene. Ingvilds bakgrunn som oljejournalist og særlig kjennskap til det miljøet, sammen med Mortens kilder i Stavanger, var en god match.

For å rekke over alle samtaler som måtte tas med ulike kilder og intervjuobjekter, var det naturlig å ikke gjøre alt sammen. Vi ble raskt enige om hvem som skulle reise til Teheran og London, og det var mer praktiske årsaker enn andre ting som gjorde at det var Ingvild begge gangene.

Det ble mye reising, både mellom Oslo og Stavanger, og til London og Teheran. Selv om vi i mange tilfeller ikke hadde klare avtaler, ville vi oppsøke kildene der de befant seg. Det kunne ende med bomtur, men både London-turen og reisen til Teheran ga oss verdifull informasjon. Møtet mellom DN-journalisten og Mehdi Hashemi Rafsanjani og hans fire rådgivere sa noe om hvordan eks-presidentsønnen prioriterte denne saken.

Stavanger/Bergen, 19. januar 2004

Ingvild Rugland

Morten Ånestad

Vedlegg:

De følgende vedlegg er artikler skrevet om Statoil-saken i Dagens Næringsliv i tidsrommet 6. september til 24. september. Olav Fjell forlot Statoil 23. september.